

FIȘE DE LUCRU PE GRUPE

Citește următorul fragment:

A rămas Mara, săraca, văduvă cu doi copii, sărăcuții de ei, dar era tânără și voinică și harnică și Dumnezeu a mai lăsat să aibă și noroc.

Nu-i vorbă, Bârzovanu, răposatul, era, când a fost, mai mult cârpaci decât cizmar și ședea mai bucuros la birt decât acasă; tot le-au mai rămas însă copiilor vreo două sute de pruni pe lunca Murășului, viuța din dealul despre Păuliș și casa, pe care muma lor o căpătase de zestre. Apoi, mare lucru pentru o precupeată, Radna e Radna, Lipova e numai aci peste Murăș, iar la Arad te duci în două ceasuri.

Marți dimineața Mara-și scoate șatra și coșurile pline în piața de pe țărmurele drept al Murășului, unde se adună la târg de săptămână murășenii până de pe la Sovârșin și Soboteliu și podgoreni până de pe la Cuvin. Joi dimineața ea trece Murășul și întinde șatra pe țărmurele stâng, unde se adună bănățenii până de pe la Făget, Căpălnaș și Sân-Miclăuș. Vineri noaptea, după cântatul cocoșilor, ea pleacă la Arad, ca ziua s-o prindă cu șatra întinsă în piața cea mare, unde lumea se adună din șapte ținuturi.

Dar lucrul cel mare e că Mara nu-ți iese niciodată cu gol în cale; vinde ce poate și cumpără ce găsește; duce de la Radna ceea ce nu găsești la Lipova ori la Arad și aduce de la Arad ceea ce nu găsești la Radna ori la Lipova. Lucrul de căpetenie e pentru dânsa ca să nu mai aducă ce a dus și vinde mai bucuros cu câștig puțin decât ca să-i „clocească” marfa.

Numai în zilele de Sântă Marie se întoarce Mara cu coșurile deșerte la casa ei.

Sus, pe coasta unui deal de la dreapta Murășului, e mănăstirea minoriților, vestita Maria Radna. Din turnurile bisericii mari și frumoase se văd pe Murăș la deal ruinele acoperite cu mușchi ale cetății de la Șoimoș; în fața bisericii se întinde Radna cea frumoasă și peste Murăș e Lipova cu turnul sclipicios și plin de zorzoane al bisericii românești, iar pe Murăș la vale se întinde șesul cel nesfârșit al Țării Ungurești. Mara însă le trece toate cu vederea: pentru dânsa nu e decât un loc larg în fața mănăstirii, unde se adună lumea cea multă, grozav de multă lume.

Cică e acolo în biserica aceea o icoană făcătoare de minuni, o Maică Precistă care lăcrimează și de a căreia vedere cei bolnavi se fac sănătoși, cei săraci se simt bogați și cei nenorociți se socotesc fericiți.

Mara, deși creștină adevărată, se duce și ea câteodată la biserica aceasta, dar se închină creștinește, cu cruci și cu mătâni, cum se cuvine în fața lui Dumnezeu. Că icoana face minuni, asta n-o crede; știe prea bine că o Maică Precistă nemțească nu e o adevărată Maică Precistă. E însă altceva la mijloc. Călugării, care umblă rași ca-n palmă și se strâmbă grozav de urât, au o știință tainică și știu să facă fel de fel de farmece pentru ca boala să-și vie la leac, săracul să-și găsească sprijoana și nenorocitul să se ferească. Bine face dar lumea care vine la Maria Radna să se închine, și Marea îi râde inima când pe la Sinte Mării timpul e frumos, ca lumea să poată veni cale de o săptămână de zile, cete-cete, cu praporele în vânt, cu crucile împodobite cu flori și cântând psalmi și litanii. Acum, când vin sutele și se adună mii-le pe locul cel larg din fața mănăstirii, acum e secerișul Mării, care dimineața iese cu coșurile pline și seara se întoarce cu ele goale. De aceea se închină Mara și în fața icoanei, apoi își ia copilașii, pe care totdeauna îi poartă cu dânsa, îi dă puțin înainte și le zice: „Inchinați-vă și voi, sărăcuții mamei!”

Sunt săraci, sărăcuții, că n-au tată; e săracă și ea, c-a rămas văduvă cu doi copii; cui, Doamne, ar putea să-i lase când se duce la târg? cum ar putea dânsa să stea de dimineață până seara fără ca să-i vadă? Cum, când e atât de bine să-i vezi?!

Umblă Mara prin lume, aleargă sprintenă, se târguiește și se ceartă cu oamenii, se mai ia și de cap câteodată, plânge și se plânge c-a rămas văduvă, și apoi se uită împrejur să-și vadă copiii și iar râde.

„Tot n-are nimeni copii ca mine!” își zice ea, și nimeni nu poate s-o știe aceasta mai bine decât dânsa, care ziua toată vede mereu copii și oameni și nu poate să vadă ființă omenească fără ca s-o pună alături de copiii ei. Mult sunt sănătoși și rumeni, voinici și plini de viață, deștepți și frumoși, răi sunt, mare minune, și e lucru știut că oameni de dai Doamne numai din copii răi se fac.

Mai sunt și zdrențăroși și desculți și nepieptănați și nespălați și obraznici, sărăcuții mamei; dar tot cam așa e și mama lor ea însăși; cum altfel ar putea să fie o văduvă săracă? cum ar putea să fie copiii săraci, care își petrec viața în târg, printre picioarele oamenilor?

Muiere mare, spătoasă, greoaie și cu obrajii bătuți de soare, de ploi și de vânt, Mara stă ziua toată sub șatră, în dosul mesei pline de poame și de turtă dulce. La stânga, e coșul cu pește, iar la dreapta clocotește apa fierbinte pentru „vornoviști”, pentru care rade din când în când hreanul de pe masă. Copiii aleargă și își caută treabă, vin când sunt flămânzi și iar se duc după ce s-au săturat, mai se joacă voioși, mai se bat, fie între dânșii, fie cu alții, și ziua trece pe nesimțite.

Serile, Mara, de cele mai multe ori, mănâncă ea singură, deoarece copiii, obosiți, adorm, în vreme ce ea gătește mâncarea. Mănâncă însă mama și pentru ea, și pentru copii. Păcat ar fi să rămâie ceva pe mâine.

Apoi, după ce a mai băut și o ulcică de apă bună, ea scoate săculețul, ca să facă socoteala. Nicio dată însă ea n-o face numai pentru ziua trecută, ci pentru toată viața. Scăzând dobânda din capete, ea pune la o parte banii pentru ziua de mâine, se duce la căpătâiul patului și aduce cei trei ciorapi: unul pentru zilele de bătrânețe și pentru înmormântare, altul pentru Persida și al treilea pentru Trică. Nu e chip să treacă zi fără ca ea să pună fie și măcar numai câte un creițar în fiecare din cei trei ciorapi; mai bucuros se împrumută pentru ziua de mâine. Când poate să pună florinul, ea-l sărută, apoi rămâne așa, singură, cu banii întinși pe masă, stă pe gânduri și începe în cele din urmă să plângă.

Nu doară că i-ar fi greu ceva; când simte greul vieții, Mara nu plânge, ci sparge oale ori răstoarnă mese și coșuri. Ea își dă însă seama cât a avut când a rămas văduvă, cât are acum și cât o să aibă odată. Și chiar Mara să fii te moi când simți că e bine să fii om în lumea aceasta, să alergi de dimineață până seara și să știi că n-o faci degeaba.

Peste zi ea vede multă lume, și dacă-i iese-n cale vreo femeie care-i place și ca fire, și ca stare, și ca înfățișare, ea-și zice cu tainică mulțumire: „Așa are să fie Persida mea!” Iar dacă bărbat e cel ce-i place, ea-și zice: „Așa are să fie Trică al meu!”

Era una, preteasa de la Pecica, o femeie minunată, și dulce la fire, și bogată, și frumoasă: ar fi spart Mara toate oalele dacă cineva s-ar fi încumetat să-i spună că Persida ei n-are să fie tot așa, ba chiar mai și mai. Iar preteasa aceea stătuse patru ani de zile la călugărițele din Oradea-Mare: era deci lucru hotărât că și Persida are să stea cel puțin cinci ani la călugărițele din Lipova.

A și făcut Mara ce-a făcut, și maica Aegidia, econoama, i-a făgăduit că-i va lua copila și pentru numai 60 florini pe an, căci e văduvă cu doi copii, sărăcuții de ei. Au trecut însă doi ani de atunci, Persida împlinise nouă ani, și Mara nu se putu hotărî să dea atâta bănet -pentru nimic. Ar fi putut să dea; avea de unde; asta ea însăși o știa mai bine decât orișicine; dar n-o ierta firea să rumpă din nici unul dintre cei trei ciorapi.

Trică îi făcea mai puțină bătaie de cap. Era un om la Lipova, Bocioacă, starostele cojocarilor, care lucra vara cu patru și iarna cu zece calfe, scotea la toate târgurile cele mai frumoase cojoace, ținea tăierea cărnii în arândă și avea de nevastă pe Marta, fata preotului de la Cladova. Minunat om! — așa trebuia să fie și Trică! Iar pentru aceasta nu era nevoie de multă școală: atât ca să-l primească ucenic.

Maica Aegidia cerea însă mult, șase florini pe lună, și pe deasupra mai erau și alte cheltuieli.

„Hm” zise Mara, încrețindu-și sprâncenele, și începu să facă în gândul ei socoteala cam câți oameni vor fi trecând în fieștecăre an peste podul de plute de pe Murăș. Nimeni în lumea aceasta n-ar fi putut să facă socoteala aceasta mai bine decât dânsa, care atâta timp a stat pe țărmurii Murășului. Ce-ar fi fost adică dacă ar fi luat din ciorapul Persidei arânda podului? Putea să dea mai mult decât alții, fiindcă nu voia să câștige decât cei 60 florini și încă ceva pe deasupra. Apoi mai câștiga și dreptul de a-și pune masa și coșurile la capul podului, pe unde trecea toată lumea.

Stătea Mara, stătea și număra în gândul ei banii, câte doi creițari de om și câte zece de perechea de cai ori de boi, număra mereu și-i aduna de se făceau mulți, încât ochii i se umpleau de lacrimi.

S-ar putea oare să fii văduvă săracă, să-ți vezi fata preteasă, feciorul staroste în breasla cojocarilor și inima să nu ți se moaie?!

Că lucrurile ar putea să vie și altfel, asta Mara nu putea s-o creadă când vedea ca-n aievea cum atât de bine au să iasă odată toate.

(Ioan Slavici, *Mara*, Cap. I: *Sărăcuții mamei*)

GRUPA I

Cine descrie/povestește. Ce se descrie/povestește

1. Alege dintre următoarele instanțe narative/ de comunicare pe cea care ți se pare caracteristică primului capitol din romanul Mara:

- Narator/povestitor obiectiv care se confundă cu autorul;
- Povestitor înlocuit uneori în relatare de către personaj;
- Narator obiectiv a cărui voce se confundă uneori voit cu cea a personajului Mara, creându-se astfel un fel de empatie a cititorului față de personaj.

2. Selectați un fragment care să vă ajute în legătură cu alegerea făcută. Discutați fragmentul ales și observați care sunt mijloacele prin care se poate identifica instanța care narează.

3. Fixați prin discuții între voi, tema capitolului de mai sus, știind faptul că tema unei opera literare poate fi văzută ca un aspect/ expresie generală, sintetică a realității, cuprinzând un număr de elemente și motive care pot apărea în mai multe opera, având în fiecare dintre acestea o interpretare particulară.

4. Identifică în scris două motive literare prezentate în fragmentul de mai sus. Ai în vedere faptul că motivul literar este o unitate minimală și tipică, purtătoarea unei semnificații a structurii textului.

El poate fi un cuvânt concret care desemnează o anumită situație semnificativă, cu valoare simbolică, mai multe asemenea situații concretizând tema generală a operei, sau poate fi și un cuvânt care exprimă o situație abstractă.

5. Identifică în text un fragment în care este prezentat pentru prima oară personajul Mara.
6. Delimitează, în text, pasajul în care sunt descrise locurile văzute de la mănăstirea Maria Radna.

Grupa a II-a

Viziune. Modalități ale descrierii și ale narațiunii

În romanul *Mara*, Slavici propune o viziune realistă asupra lumii. Reprezentările acestei viziuni duc la crearea unui imaginar al lumii ardelenesti a sfârșitului de secol al XIX-lea în care se amestecă etnia, religia, personaje voluntare și caractere puternice, conflicte în care datoria și pasiunea se înfruntă. Este așadar o lume privită dintr-o perspectivă etică, complicate însă cu o privire asupra vieții interioare a personajelor care își asumă uneori înfruntarea destinului prestabilit, ceea ce generează sentimente de vinovăție. Amestecul de narațiune și descriere asociată cu fragmente de monolog, schimbarea frecventă a registrului verbal, prezența adjectivelor caracterizante, fac din fragmentul studiat un text dinamic și variat ca mijloace de realizare.

1. Recitește fraza de la începutul textului și extrage adjectivele care se referă la personajul Mara. Precizează ce tip de portret (fizic, psihologic, moral etc.) se realizează în fragmentul descriptiv. Numește și alte elemente specifice expozițiunii prezente în text.

2. Identifică verbele din următorul fragment și interpretează prezența lor în raport cu temperamentul/ caracterul personajului:

Umblă Mara prin lume, aleargă sprintenă, se tânguiește și se ceartă cu oamenii, se mai ia și de cap câteodată, plânge și se plânge c-a rămas văduvă, și se uită împrejur să-și vadă copiii și iar râde.

3. Mara trăiește într-un mediu în care sunt prezente mai multe etnii și religii. Cum explică faptul că, deși Mara este creștină, se duce totuși și se închină la mănăstirea minorităților?

4. Identifică, în text, fragmentul în care sunt surprinse atitudinea Marei față de religia minorităților și motivul prezenței ei acolo.

5. Ce semnificație acorzi următoarei reflecții a naratorului cu privire la Mara:

Și chiar Mara să fii, te moi când simți că e bine să fii om în lumea aceasta, să alergi de dimineața până seara și să știi că n-o faci degeaba.

6. Ce însușire a personajului Mara exprimă construcția: *vinde ce poate și cumpără ce găsește?*

Grupa a III-a

Portretul moral al Marei

1. Recitește fragmentul de mai jos și alege dintre următoarele însușiri morale pe cea care ți se pare mai potrivită pentru Mara:

- ◆ spirit de economie;
- ◆ avariție;
- ◆ caracter nehotărât.

A făcut și Mara ce-a făcut, și maica Aegidia, econoama, i-a făgăduit că-i va lua copila numai pentru 60 de florini pe an, căci e văduvă cu doi copii sărăcuții de ei. Au trecut doi ani de atunci, Persida împlinise nouă ani, și Mara nu se hotărâse să dea atâta bănet- pentru nimic. Ar fi putut să dea; avea de unde; asta ea însăși o știa mai bine decât oricine; dar n-o ierta firea să rupă din niciunul din cei trei ciorapi.

2. Motivează intenția Marei de a o da pe fiica sa, Persida, la maici pentru educație.

3. Precizează care este decizia Marei în ceea ce îl privește pe Trică?

4. Realizează o caracterizare succintă (aproximativ 100 de cuvinte) a Marei, așa cum se dezvăluie din următorul fragment (gesturi, atitudini, gânduri):

Apoi, după ce a mai băut o ulcică de apă bună, ea scoate săculețul, ca să facă socoteala. Niciodată nu o face numai pentru ziua trecută, ci pentru toată viața. Scăzând dobânda din capete, ea pune la o parte banii pentru ziua de mane, se duce la căpătâiul patului și aduce cei trei ciorapi: unul pentru zile de bătrânețe, și pentru înmormântare, altul pentru Persida și al treilea pentru Trică. Nu e chip să treacă zi fără ca ea să pună și măcar câte un creițar în fiecare din cei trei ciorapi; mai bucuros se împrumută pentru ziua de mane. Când poate să pună florinul ea-l sărută, apoi rămâne așa, singură, cu banii întinși pe masă, stă pe gânduri și începe în cele din urmă să plângă.

5. Exprimă-ți opinia cu privire la semnificația următoarei construcții: *Oamenii de dă-i Doamne numai din copii răi se fac.*

Grupa a IV-a

Portretul copiilor

1. Discuțați despre sensul următorului fragment:

Mai sunt și zdrențăroși și desculți și nepieptănați și nespălați și obraznici, sărăcuții mamei; dar tot cam așa e și ea însăși; cum altfel ar putea fi o văduvă săracă? Cum ar putea fi copiii săraci care își petrec viața în târg, printre picioarele oamenilor?

2. Dă o explicație pentru următorul comentariu al naratorului, observând și faptul că uneori limbajul său pare a se confunda cu cel al personajului:

Sunt săraci sărăcuții că n-au tată; e săracă și ea, c-a rămas văduvă cu doi copii; cui, Doamne, ar putea să-I lase când se duce la târg? Cum, când e atât de bine să-i vezi? Ai în vedere faptul că înaintea acestui comentariu al naratorului, apare în text următorul pasaj:

De aceea se închină Mara și în fața icoanei, apoi își ia copilașii, pe care totdeauna îi poartă după dânsa, îi dă puțin înainte și zice: „Închinați-vă și voi, sărăcuții, mamei!”.

Grupa a V-a

Explorarea textului

1. Recitește fragmentul de mai jos și redactează un text de 10-15 rânduri având în vedere:

- Perspectiva narativă (cine povestește);
- Modul de expunere folosit;
- Despre ce este vorba în fragment;

„Hm”, zise Mara, încreșindu-și sprâncenele, și începu să facă în gândul ei socoteala cam câți oameni vor fi trecând în fieștecare an peste podul de pe Murăș. Nimeni în lumea aceasta n-ar fi putut să facă socoteala aceasta mai bine decât dânsa care atâta timp a stat pe țărnișii Murășului. Ce-ar fi fost adecă dacă ar fi luat din ciorapul Persidei arând podului? Putea să dea mai mult decât alții, fiindcă nu voia să câștige decât cei 60 de florini, și încă ceva pe deasupra. Apoi mai câștiga și dreptul de a-și pune masa și coșurile la capătul podului, pe unde ...

2. Următorul fragment se constituie într-un fel de concluzie narativă a primului capitol din roman:

S-ar putea oare să fii văduvă săracă, să-ți vezi fata preuteasă, feciorul staroste în breasla cojocarilor și inima să nu ți se moaie?! Că lucrurile ar putea să vie și altfel, asta Mara nu putea s-o creadă când vedea ca-n aievea cum atât de bine au să iasă odată toate.

Scrie un text, de minimum 100 de cuvinte, despre „filozofia de viață” a personajului, care se desprinde din acest pasaj.

3. Explică oral titlul capitolului.